

Fran Radešček:

Roža življenja.

(Francoska pravljica.)

Nekdaj je živela uboga vdova s sinčkom Henrikom v borni koči ob jezeru. Dokler je bila mamica zdrava, Henriku ni sicer kruha preostajalo, a mu ga tudi ni primanjkovalo. Toda v kočo je prišla bolezen in ž njo beda. Iztrgali sta pridni šivilji-vdovi iglo iz rok, a Henriku naprtili poleg žalosti in pomanjkanja še skrb, kako naj preživi sebe in mamico.

Dasi je bil šele sedem let star, vendar mu je ljubezen do mamice dajala toliko moči, da bi človek od takega otroka ne pričakoval. Nabiral je Henrik drva, ulovil tuintam po kako ribo, pri dobrih ljudeh pa izprosil kako skodelico kozjega mleka. Kljub vsej pridnosti in vnemi pa vendar ni mogel biti kos vsem potrebam v hiši in še streči bolni mamici. Kos za kosom pohištva je končno moral iz hiše, potem perilo in naposled še mamičina obleka. S tem izkupičkom je mogel Henrik kupiti hrane sebi in ljubi mamici, ki je čedalje bolj slabela in končno popolnoma opešala.

Mamica ni mogla več govoriti. Nekega dne se sploh več ni ganila. Njene trudne oči so topo strmele v nizki strop revne kočice. Mali, dobri Henrik je jokal od srčne bolečine, objel mamico okrog vratu in v silni žalosti se mu je utrgal vzklík:

»O, dobra mamica, nikar ne zapusti svojega ubogega Henrika! O Bog, pošlji mi dobro gozdno vilo, da mi ohrani in ozdravi ljubo mamico!«

In dobri Bog se je usmilil pridnega Henrika: vila je stala ob postelji njegove mamice.

»Čula sem tvoje tožbe in visoko cenim tvojo globoko ljubezen do dobre mamice. Zato ti bom pomagala. Toda preskusiti te moram prej.«

»Oh, dobra vila, vse storim za mamico, karkoli mi ukažeš,« je hitro odvrnil Henrik, ves srečen, da more žrtvovati za mamico svoje slabotne moči in jo ozdraviti.

»Vrh tiste-le visoke gore, ki jo vidiš skozi okno, raste roža življenja. Pojdi takoj ponjo! Čuva jo učen puščavnik. Nanj se obrni in dal ti jo bo. Toda povem ti, premagati boš moral velike težave in pot bo dolga in težavna. Dotlej bom pa jaz čula pri mamici, ki ne bo umrla, dokler se ne vrneš. Vztrajnemu Bog pomaga! Pojdi in božji blagoslov naj te spremlja!«

Henrik se je lepo poslovil od vile, poljubil mamico in odšel.

Dolgo je hodil, a gora — kakor da se mu je odmikala. Že je tretjič prenočil ob cesti, utrujenost se ga je lotevala, a misel na umirajočo mamico ga je spodbadala spet in spet, da je vztrajno korakal naprej.

Kar mu priteče nasproti petelin, ki ga je preganjala lisica. Hitro zgrabi Henrik petelina ter ga skrije pod svoj suknjič, lisica pa zdirja mimo. Petelin se mu lepo zahvali in mu ponudi svojo pomoč, kadar bo deček v stiski. Potem se razideta.

Kmalu se znoči in deček spet počije ob cesti. Naslednje jutro je že ob prvem svitanju spet na potu. Kar mu pridrvi nasproti mlada srna, ki jo je lovil velik pes. Urno zgrabi Henrik kamen na cesti in ž njim ubije psa. Srna se potniku lepo zahvali in mu ponudi svojo pomoč, kadar bo v stiski. Potem se razideta.

Naslednji dan zapazi Henrik ob cesti žabo, ki jo je zalezovala velika kača. Urno pograbi Henrik palico in ž njo lopne kačo po glavi ter jo ubije. Žaba se mu lepo zahvali in mu ponudi svojo pomoč, kadar bo v stiski. Potem se razideta.

Po več tednih končno dospe Henrik do brega široke in globoke reke. Gleda sèm, gleda tja, a nikjer ne zapazi nobenega mostu in nobenega čolna. Globoko vzdihne in ves žalosten pomisli:

»O, ko bi imel petelinja krila, da preletim to reko!«

Komaj je to pomislil, že je bil petelin poleg njega. Povabil ga je, naj mu sede na krila. Brez nezgode sta preletela široko reko. Zdaj se pa Henrik lepo zahvali petelinu za pomoč in se razideta.

Po večdnevnem potovanju prispe Henrik do podnožja gore. Po strmem, kamenitem pobočju se vzpenja vedno višje in višje, a zdi se mu, da je še vedno na podnožju gore.

Kar zagleda pred seboj visok zid, ki objema goro. Vsi napor, da obide ali prepleza ta zid, so bili zaman. Zgrabi torej kamen in kruši zid po drobcih. Po več mesecih se mu posreči, da izdrobi v zidu majhno luknjo. Kar se zruši ves zid pred njim. Kakor iz tal se pa pojavi pred osuplim dečkom strašen velikan, ki zagrmí nadenj:

»Zakaj si mi porušil moj zid in s svojim pogledom oskrnil moje kraljestvo? Kazni ne odideš.«

Henrik razloži velikanu svoje težave in kdo ga pošilja, da poišče rožo življenja za umirajočo mamico.

Velikanu se deček zasmili, pa mu reče z mirnejšim glasom:

»Dobro torej, naj ti bo odpuščeno. Toda potrgati moraš vse grozdje v mojem vinogradu, ga stisniti in spraviti vino v moje sode.«

Deček obljubi, da stori po velikanovi volji. Stiskalo se mu je srce ob pogledu na velikanski vinograd, ki se je razprostiral po pobočju, kakor daleč je seglo oko. A takoj je šel na delo. Ko je minilo leto in dan, je bil vinograd že ves obran. Vse grozdje je bilo stisnjeno in vino spravljeno v velikanove sode.

Velikan je dečka pohvalil. Občudoval je njegovo vztrajnost in veliko sinovsko ljubezen ter mu je podelil majhno vrečko. Henrik, kot dobro vzgojen otrok, se je velikanu zahvalil za to navidezno malovredno darilo, pa ga je spravil v žep, nakar se je poslovil in plezal dalje navkreber.

Po dolgih mesecih ga je ustavil majhen starček ter ga vprašal, kdo in kaj je ter kam gre. Henrik mu je povedal vse lepo po vrsti in odkritosrčno in hotel nadaljevati svojo pot, a možiček ga je ustavil:

»Vedi, da nihče ne more nekaznovan preko mojega kraljestva. Iz posebne naklonjenosti pa ti ne bom branil prehoda, če mi požanješ vse moje žito, ga spraviš v skednje, ga omlatiš, zmelješ zrne, iz moke pa zmesiš kruh in spečeš hlebce.«

Henrik je skušal s pogledom obseči tisto širno planjavo, na kateri je valovilo zlatorumeno klasje kakor nedogledno morje. V veliki zadregi je bil, a je vendar odločno obljubil možičku, da izvrši ukazano mu delo, pa naj bi trajalo tudi sto let; saj gre za dragoceno zdravje ljubljene mamice.

V treh letih je deček opravil svoje delo: V prvem je bilo že klasje na skednjéh, v drugem zrnje na kamnéh, v tretjem kruhek že v pečéh.

Starček se je Henriku lepo zahvalil ter mu v priznanje podaril tobačnico. Malo čudno je deček pogledal to navidezno neprimerno darilo, ker je odločno sovražil tobak, vendar pa kot dobro vzgojen otrok je ta dar hvaležno sprejel, tobačnico spravil v žep ter se lepo poslovil.

Po več mesecih je prispel na rob globokega brezna, preko katerega ni bilo nobene brvi. Otožno je blodil ob robu in premišljeval, kaj bi mu bilo storiti.

Kar je nekaj za njim zarenčalo in zatulilo. Deček se je urno ozrl in zapazil pred seboj ogromnega volka, ki ga vpraša, kdo in kaj je ter kam gre.

Deček volku vse lepo razloži in ga prosi za pomoč.

»Dobro, tvoja ljubezen do drage mamice mi je vseč. Če mi poloviš vso divjačino v teh gozdovih in jo spečeš, te bom pustil naprej.«

Misel na umirajočo mamico podeli dečku moč, da tudi to obljubi.

Poleg sebe na tleh zapazi lok s puščicami. Dasi nevesč tega strelnega orodja, vendar poskusi, da ubije vsaj kakega zajca. A minejo tedni, ko ne ujame nobene divjačine.

Kar zagleda nekega dne srne, ki se pasejo po jasi. Spomni se one srne, ki ji je rešil življenje. V hipu se srna pojavi pred njim. Takoj mu obljubi, da bo naprosila jastreba za pomoč.

In res, jastreb je pobil s svojim kljunom vso pernato in četveronožno divjačino, deček je samo pobiral in vlačil na kup. V pol leta je bilo vse pobito in pečeno.

Volk se je lepo zahvalil in podaril fantu v znak priznanja preprosto palico. Henrik se je skrivaj malo namrdnil, a kot dobro vzgojen deček se je zahvalil

tudi za to darilo in poprosil volka za svet, kako bi prišel preko prepada.

»Zajahaj palico!«

Čim je deček to storil, je bil že preko prepada.

Po več tednih pride do globokega in širokega gorskega jezera. Kako priti čezenj?

Pa je zamijavkal pred njim velikanski maček. Deček se je nemalo ustrašil, a se takoj zavedel svoje poti in mačku lepo razložil svoje težave. Maček ga je poslušal in rekel:

»Dobro, ako mi poloviš vse ribe v jezeru, ti bom pomagal.«

Henrik je pogledal okrog in videl pripravljeno ribarsko orodje. Najprej je poskusil s trnkom, nato pa še z mrežo, pa vendar, ko je minil teden, ni še imel nobene ribe. Pa se je spomnil žabe, ki ji je rešil življenje. V hipu je že bila pri njem. Obljubila mu je, da bo ona polovila vse ribe v jezeru, on naj jih samo z mrežo priteguje in meče na suho. Komaj mesec dni nato ni bilo v jezeru več rib.

Maček se je prijazno zahvalil za uspešni ribolov in izročil dečku krempelj iz svoje tace, rekoč:

»Kdor se bo popraskal s tem krempljem po čelu, ne bo čutil več utrujenosti in nobene bolečine.«

Henrik se je mačku lepo zahvalil, nato pa sedel na mačka in v skoku sta bila onkraj jezera.

Po mnogih dneh je Henrik srečno dospel v kočo učenega puščavnika na vrh gore. Dobil je tam rožo življenja in prevzet hvaležnosti je starčku poljubil roko.

Nato je zajezdil volkovo palico in v trenutku je bil poleg postelje svoje ljubljene mamice. Dobra vila jo je še vedno čuvala, da ni umrla. Takoj je mamici izročil rožo življenja in mamica je bila spet zdrava. Vila pa je izginila brez sledu.

Henrik je odprl vrečico in mamica je imela novo perilo in obleko, kakršno si je želela in prav tako tudi dobri sinko. Ko je Henrik odprl še tobačnico, se je pognala iz nje krasna hišica in v njej je bilo vsega, kar sta potrebovala. Imela sta tudi mačji krempelj in zato nista bila nikoli bolna. Morda še zdaj živita srečno in zadovoljno.